

SynHør-bladet

27. årgang

Nr 5- 2018

Høststemning ved Bremsetjern, Konnerud Foto: EOJ

**Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde
(LSHDB)**

Innhold

Styrets hjørne	3
Landsmøteprotokoll 2018	4
Global rapport om døvblindhet	8
Thomas Øverby er ny fagsjef ved Eikholt	9
Humor i hverdagen	9

Oslo, Akershus og Østfolds tur til Raufoss	10
Harald Vik 75 år	12
Stavanger Marathon 2018	13
Grete (62) er blind, döv og elsker fotball på tv	14
De fant veien ut av det totale Mørket. Del 3. Ragnhild Kåtas historie	17

Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde

Leder: Åshild Johansen
Tlf: 402 34 452
E-post: aashild.lovise@ebnett.no

Nestleder: Kari Kristine Engan
Tlf: 72 88 94 01
E-post: ka-k-eng@online.no

Styremedlem: Bibbi Hagerupsen
Tlf: 960 46 065
E-post: bibbih@online.no

Styremedlem: Erik Nilsen
E-post: erini@online.no

Styremedlem: Hege Dahlen
Tlf: 970 01 093
E-post: hege.beathe.dahlen@gmail.com

1. varamedlem: Odd Paulsen

2. varamedlem: Sissel H. Markhus

Syn-Hør-bladet
Redaktør: Erik Olav Johansen
SMS. 402 34 454
E-post: erik@lshdb.no

ADRESSE:

LSHDB
Skippergata 33
0154 Oslo

E-post: kontor@lshdb.no
Internett: www.lshdb.no
Tlf: 22 41 34 24
Mobil: 95 94 93 57

Daglig leder: Karin Andvig

Kontoret er åpent annenhver onsdag, torsdag og fredag.
Kontoret ligger i 5. etasje.

Trykk: Rycon AS

Opplag: 330

Styrets hjørne

Styrets hjørne oktober 2018.
Av Kari Kristine Engan, nestleder.

Kjære lesere!

Høsten er en travel tid for organisasjoner for funksjonshemmede, så også for LSHDBs styre. Her vil jeg informere om noen av sakene styremedlemmene har arbeidet med. Det startet med styremøte 30. august der blant annet følgende saker ble tatt opp:

Likepersonkurset 17. november har som tema: "Hvordan kan døvblinde bryte isolasjonen og bygge nettverk?". Hege Dahlen, som er kursansvarlig, orienterte om forberedelsene.

Kontoret hadde innhentet tilbud fra 11 hoteller i Trondheim, Stavanger og Arendal. Etter ønske fra mange medlemmer vedtok styret å legge neste års sommertreff til Trondheim. Under tegnede og en tolk/ledsager sjekket tilgjengeligheten på 4 hoteller, og "vinneren" ble Scandic Nidelven hotell!

Vi regner med at vi får god mat etter som hotellet gjenerobret tittelen som Norges beste frokosthotell!

Andre saker: Erik Nilsen og Bibbi Hagerupsen holder innlegg på tolkeutdanningen i Oslo. Sissel H. Markhus representerer LSHDB på Conrad Svendsens senters 120-års jubileum.

20. - 22. september hadde vi ide-dugnad, og som vanlig ble den holdt på Kiel-ferga. Vi diskuterte blant annet ulike tema for likepersonkursene neste år og punktene på arbeidsprogrammet. Møteplan 2018 ble også bestemt.

26. september deltok jeg på NRKs brukerråd. Vi fikk en orientering om smarthøytaler, hvordan den fungerer og hvordan NRK kommer til å bruke den. Paal Richard Peterson, leder for Tegnspråkredaksjonen, informerte om tegnspråk på NRK-TV med ny og bedre brukeropplevelse. Tilgjengelighetsekspert Kristoffer Lium (nyvalgt leder av Norges Blindforbunds ungdom, NBFU), fortalte om undertekstbasert synstolking og lydtekst på mobil.

Takk for alle innspill dere sender meg! Når dere opplever at tilgjengeligheten i NRKs tilbud på TV, radio, nett og mobil er dårlig, er det også viktig at dere klager til info@nrk.no

Nasjonal behandlingstjeneste for hørsel og psykisk helse (NBHP) feiret 10-års jubileum med seminar på Litteraturhuset 27. september. Åshild Johansen og jeg representerte LSHDB. NBHP hadde laget et flott program med interessante innlegg. Et av dem var: "Møt Elin Stavnes: Lærer, aktiv tobarnsmor - og døvblind." Innlegget foregikk som samtale med rådgiver Idar Hole Krogstad. Det var flott å høre på Elin!

Det årlige møtet i Døvblindes nordiske samarbeidskomite (DBNSK) ble holdt på Hurdal syn- og mestrings-senter 5. - 7. oktober. Her fikk vi den triste beskjeden at Jorunn Elvebakk som skulle ha deltatt for FNDB, hadde fått et kraftig hjerneinfarkt og var overført fra sykehuset til Conrad Svendsens senter for rehabilitering.

FNDB er Norges representant, og hvert land har en stemme. LSHDB har

siden 2013 vært invitert som observatør. På fjorårets møte ble det vedtatt å legge fram forslag om vedtektsendring for at også LSHDB kunne bli medlem i DBNSK. Den danske døvblindeorganisasjonen (FDDB) la derfor fram to forslag. Det ene foreslo at dersom et land har to organisasjoner, stemmer de annethvert år. Det andre forslaget gikk ut på at hvert land har to stemmer. Dersom et land har to medlemsorganisasjoner, får disse en stemme hver. FNDB var dessverre imot disse forslagene og sendte inn et tredje forslag: Dersom et land har to organisasjoner skal disse i sak for sak bli enige om hva som skal stemmes. Dersom de ikke blir enige, skal det ikke avgis stemme. Dette forslaget kom 1 1/2 måned for sent og ble ikke behandlet. Og møtet vedtok at heller ikke forslagene fra FDDB (som var innsendt innen fristen) skulle behandles, men utsettes til neste år.

Vi er svært skuffet over at det vil gå enda et år før LSHDB forhåpentlig blir medlem og likestilt med FNDB slik at vi får samme demokratiske rettighet i DBNSK sine beslutningsprosesser.

Det siste møtet jeg tar med her, er kontaktmøtet på Eikholt 10. oktober. Her deltok Åshild Johansen, Hege Dahlen og Odd Paulsen fra LSHDB. Her er noen av sakene som ble behandlet: Nye ansatte på Eikholt - fagsjef Thomas Øverby og rådgiver Cathrine Timm Sundin, kurskatalog 2019 og nytt fra Eikholt.

Jeg ønsker dere en fortsatt fin høst! Jeg håper å se mange av dere på LSHDBs likepersonkurs og julebord 16. - 18. november på Scandic Asker hotel!

Landsmøteprotokoll 2018

Landsmøte i Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde 26. juni 2018.

Sted: Scandic hotell Hamar.

Tid: kl. 10.00 - 16.15.

Sak 1. Navnopprop og fastsettelse av antall stemmeberettigede.

Leder Åshild Johansen åpnet møtet med å ønske velkommen. Deretter ble sentralstyremedlemmene og daglig leder kalt fram og presenterte seg. Medlemmer som var gått bort siden forrige landsmøte, ble minnet med ett minutt stillhet. Navnoppropet viste at 26 stemmeberettigede var til stede. Dessuten møtte 7 støttemedlemmer med tale- og forslagsrett.

Sak 2: Valg av a) Møteleder.

Forslag fra styret: Nora Mosand.

b) Referenter.

Forslag fra styret: Kari K. Engan og Tanita Thomassen.

c) Protokollunderskrivere.

Forslag fra salen: Aslaug Kibsgård og Marie Drægri.

d) Tellekorps.

Sissel H. Markhus foreslo Inger Britt Vassbotn Paulsen, Marie Drægri foreslo Bjørn Egil Hammerlund.

Vedtak: Alle ble valgt ved akklamasjon.

Sak 3. Godkjenning av innkalling.

Vedtak: Innkalling godkjent.

Sak 4. Godkjenning av dagsorden.
Odd Paulsen spurte om hvor lange øktene ville bli og hvor ofte det skulle tas pauser. Sissel H. Markhus foreslo 30 minutters økter og 10 minutters pauser, da flere av møtedeltakerne er taktilbrukere.

Vedtak: Dagsorden ble godkjent med Sissel H. Markhus' forslag.

Sak 5. Godkjenning av saklisten.
Styrets forslag til saklisten ble referert.

Vedtak: Saklisten godkjent.

Sak 6. Godkjenning av forretningsorden.

Møteleder foreslo at hver person kan ha tre innlegg under hver sak. Kari K. Engan lurte på hvor lang taletid hver enkelt person har per innlegg. Møteleder foreslo at taletiden er tre minutter per innlegg. Bibbi Hagerupsen lurte på hvor lang taletid man har per replikk. Møteleder foreslo ett minutt per replikk.

Vedtak: Forretningsorden godkjent med ovennevnte forslag.

Sak 7. Årsberetning 2017

Møteleder leste opp overskriftene i årsberetningen. Under denne saken var det mange medlemmer som kom med spørsmål, kommentarer og skryt til sentralstyret. For at det skal være lettere å forstå kommentarene, er de listet opp under overskriftene i årsberetningen. Overskrifter som ikke ble kommentert, er ikke nevnt i protokollen.

Sentralstyrets arbeid:

Cor van der Lijcke skrøt av arbeidet styret har gjort i 2017. Han er imponert over hva en så liten forening klarer å få til. Synnøve Nordeng takket også for det flotte arbeidet styret gjør. Hun lurte på om styreprotokollene er tilgjengelige for medlemmene. Karin Andvig svarte at medlemmer

kan få tilsendt protokollene.

Interessepolitisk arbeid:

Synnøve Nordeng understrekte at interessepolitisk arbeid er svært viktig. Samtidig påpekte hun at det kan se ut som det er de samme menneskene som representerer LSHDB på arrangementer og er aktive i ulike utvalg. Hun mente det kunne være en ide at flere av medlemmene kan være med på dette arbeidet for at det ikke skal bli for mye arbeid for styremedlemmene. Karin Andvig takket for innspillet og forklarte at de medlemmene som ønsker å delta på ting, kan si ifra om dette til styret.

Flere ga Kari K. Engan ros for hennes arbeid i NRKs brukerråd. Kari K. Engan takket for dette og oppfordret LSHDBs medlemmer til å komme med gode innspill til brukerrådet. Cor van der Lijcke hadde et ønske om at NKDB kunne utvikle tegnspråkkurs for døvblinde og deres pårørende.

Synnøve Nordeng lurte på hva referansegruppa til NBHP jobber med.

Åshild Johansen svarte at referansegruppas ansvar er å støtte de døvblinde brukerne som likepersoner.

Synnøve Nordeng lurte på om EDBU har involvert seg i det nye tilgjengelighetsdirektivet. Hun anbefalte at dette blir satt på dagsorden i det internasjonale arbeidet.

Denis Protiuc spurte om hva fokuset til EDBU er.

Kari K. Engan svarte at EDBU arbeider for like forhold for døvblinde over hele Europa.

Synnøve Nordeng understrekte også at det er veldig viktig å ha kontakt med andre organisasjoner av funksjonshemmede.

Vedtak: Årsberetningen for 2017 godkjent.

Sak 8. Årsregnskap og revisjonsberetning 2017

Kari K. Engan leste opp hovedposte-

ne i regnskapet og forklarte årsaken til underskuddet i 2017. På spørsmål fra Synnøve Nordeng svarte Kari K. Engan at underskuddet ble dekket av oppsparte midler.

Karin Andvig leste opp konklusjonen i revisjonsberetningen.

Vedtak: Årsregnskapet for 2017 godkjent.

Sak 9. Innkomne saker

a) Forslag til endring av vedtekter.

§ 1. Navn.

Organisasjonens navn er Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde, forkortet LSHDB.

Vedtak: Godkjent.

§ 2. Formål.

LSHDB

- skal være interesseorganisasjon for medlemmene.

- skal være brukerstyrt.

- skal utvikle et nettverk blant medlemmene slik at de gjennom samarbeid, samvær og kontakt, både kan ivareta sine interesser og utvikle gode sosiale miljøer.

- skal gi medlemmene informasjon om aktuelle endringer i samfunnet, og om hvordan disse påvirker livsvilkårene for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde.

- skal øke samfunnets informasjonsnivå om forhold vedrørende det å være kombinert syns- og hørselshemmet/døvblind.

- skal utvikle samarbeid med organisasjoner, myndigheter og instanser som LSHDB har interessefellesskap med.

- skal stimulere til forskning om alle sider ved kombinert syns- og hørselshemming/døvblindhet.

Synnøve Nordeng foreslo at det skal stå "personer med kombinert syns-

og hørselshemming/døvblindhet" i strekpunkt nr.4.

Vedtak: Godkjent med redaksjonell endring.

§ 3. Medlemskap.

Hovedmedlem: personer med kombinert syns- og hørselshemming/døvblindhet

Familiemedlem: ektefelle, samboer og/eller barn under 18 år og som bor på samme adresse som hovedmedlemmet.

Støttemedlem: alle som vil støtte LSHDB.

Vedtak: Godkjent.

§ 4. Utestenging.

Et enstemmig sentralstyre kan utestenge medlemmer som skader LSHDB eller forbundets medlemmer.

Av vedtaket skal det gå fram hvor lang tid utestengingen gjelder. Vedtaket kan ankes innen 1 måned til ordinært eller ekstraordinært landsmøte. På landsmøtet kreves det $\frac{3}{4}$ flertall for å fastholde sentralstyrets vedtak.

Vedtak: Godkjent.

§ 5. Landsmøte.

Landsmøtet er LSHDBs øverste myndighet. Det holdes hvert år innen utgangen av juli. Medlemmene skal ha beskjed om tid og sted minst 4 måneder før landsmøtet. Saker som ønskes behandlet, må være sentralstyret i hende senest 2 måneder før landsmøtet. Forslag til sakliste og alle andre landsmøtedokumenter skal sendes møtedeltakerne senest en måned før møtet. Vedtaksprotokoll sendes medlemmene senest 15. september samme år, etter landsmøtet. Landsmøtets sakliste skal omfatte:

1. Åpning, navneopprop og fastsettelse av stemmeberettigede.
2. Valg av møteleder(e), referent(er), to protokollunderskrivere og

stemmetellere.

3. Godkjenning av innkalling.

4. Godkjenning av sakliste.

5. Godkjenning av forretningsorden.

6. Årsberetning for forrige kalenderår.

7. Årsregnskap og revisjonsberetning for forrige kalenderår.

8. Innkomne saker.

9. Arbeidsplan for neste år.

10. Fastsettelse av medlemskontingent for neste år.

11. Budsjett for inneværende år.

12. Valg i partallsår:

a) Forbundsleder for 2 år.

b) sentralstyremedlemmer for 4 år.

c) 2 varamedlemmer for 2 år.

d) Valgkomite: leder, 2 medlemmer og 1 varamedlem, alle for 2 år.

13. Avslutning.

Synnøve Nordeng foreslo at det skal stå tellekorps/tellenemd i stedet for stemmetellere. Hun foreslo også at styremedlemmer kan velges for to år i stedet for fire år. Dette kan ikke organisasjonen ta stilling til nå, det var resten av landsmøtet enig i. Flere ønsket en forklaring på ordlyden i denne vedtektsendringen.

24 stemmeberettigede var til stede under voteringen.

23 stemte for at valget skal foregå som tidligere, 1 stemte for valg av styremedlemmer hvert 2. år.

Landsmøtet ønsker votering over denne vedtektsendringen i sin helhet.

Vedtak: Godkjent med 20 stemmer.

23 stemmeberettigede var til stede.

§ 6. Stemmerett.

Stemme-, forslags- og talerett:

a) Hovedmedlemmer.

b) Pårørende som er familie- eller støttemedlemmer kan avgi stemme på vegne av hovedmedlem under 15 år. Barnet (hovedmedlemmet) trenger ikke å være til stede. For å bruke stem-

meretten må vedkommende ha betalt medlemskontingenten for inneværende år og være til stede på landsmøtet. Familie- og støttemedlemmer over 15 år har tale- og forslagsrett.

Vedtak: Godkjent.

§ 7. Avstemninger.

Når ikke annet enn bestemt i vedtektenes, avgjøres saker med alminnelig flertall av de frammøtte med stemmerett.

Hemmelig avstemning kan skje dersom en stemmeberettiget krever det. Alle valg der flere kandidater er foreslått, skal skje ved hemmelig avstemning.

Dersom bare en kandidat er foreslått, kan det ikke kreves hemmelig avstemning.

Vedtak: Godkjent.

§ 8. Ekstraordinært landsmøte.

Ekstraordinært landsmøte kan innkalles når sentralstyret finner det nødvendig eller minst 20% av hovedmedlemmene forlanger det. Innkallingen må skje minst 2 måneder før møtet. Dokumentene til møtet skal sendes deltakerne senest 2 uker før møtet. Ekstraordinært landsmøte kan bare behandle de saker det er innkalt for og foreta valg som kan bli en følge av møtets vedtak.

Ekstraordinært landsmøte kan ikke heves før dets protokoll er godkjent.

Vedtak: Godkjent.

25 stemmeberettigede til stede.

§ 9. Sentralstyret.

Sentralstyret er LSHDBs øverste myndighet mellom landsmøtene. Sentralstyret består av forbundsleder, 4 styremedlemmer og 2 varamedlemmer, alle valgt blant forbundets hovedmedlemmer. Sentralstyret konstituerer seg selv. Sentralstyret er vedtaksdyk-

Vedtak: Budsjettet for 2018 godkjent. Sak 13. Valg Valgkomiteen har bestått av: Marie Drægner (leder), Inger Kristin Hauge (medlem), Kirsti Fylling (medlem) og Juliane Eftevåg (vara). Marie Drægner presenterte valgkomiteens innstilling. a) Forbundsleder for 2 år Åshild Johansen b) 2 styremedlemmer for 4 år og 1 styremedlem for 2 år. Hege Beathe Dahlen og Bibbi Hagerupsen for 4 år. Erik Nilsen for 2 år, etter John Sandell. Styremedlem Kari K. Engan ikke på valg, 2 år igjen c). 2 varamedlemmer for 2 år. Odd Pausen og Sissel Haavik Markhus. d) Valg av revisor utgår ifølge de nye	vedtektene. e) Valgkomite for 2 år: leder, to medlemmer og et varamedlem. Forslag til ny valgkomite: Den sittende valgkomiteen ble spurt om å sitte i to år til. Alle takket ja. Vedtak: Alle ble valgt ved akklamasjon. Sak 14. Avslutning. Nora Mosand takket for at hun fikk lede landsmøtet og ønsket alle masse lykke til. Åshild Johansen takket for et godt landsmøte og takket Nora for innsatsen. Hun overrakte henne en gave og hevet landsmøtet. Referenter: Tanita Thomassen, Kari Kristine Engan Protokollunderskrivere: Aslaug Kibsgård, Marie Drægner
---	--

Global rapport om døvblindhet

Fredag den 14. september 2018, i Genève, Sveits, presenterte Verdensforbundet for Døvblinde (WFDB) de viktigste funnene og anbefalingene i den globale rapporten om døvblindhet til konvensjonen om rettigheter til funksjonshemmede (CRPD) og medlemmer av menneskerettighetsrådet. Den globale rapporten om døvblindhet er utgitt av Verdensforbundet for Døvblinde (WFDB) i samarbeid med Sense International (SI) og International Disability Alliance (IDA). De undersøker om behovene for mennesker med døvblindhet, som anerkjent i konvensjonen om rettigheter til funksjonshemmede (CRPD), blir møtt av	regjeringer over hele verden. Til tross for imponerende prestasjoner av enkeltpersoner og spesialistorganisasjoner, finner rapporten at det generelt sett er problemer som døvblindhet står overfor, i stor grad blitt ignorert og døvblindhet blir "etterlatt", i motsetning til prinsippet som støtter de bærekraftige utviklingsmålene. Hele rapporten vil bli publisert i høst. Rapporten er på engelsk, så vi håper den blir oversatt til norsk etter hvert. Red.
--	--

Thomas Øverby er ny fagsjef ved Eikholt

Fra Eikholt.no

Thomas Øverby er ny fagsjef ved Eikholt. Han tiltrådte 13. august. Han etterfølger Guro Lillehaug som slutter som fagsjef etter sju år og blir

pensjonist.

Thomas har embetseksamen i spesialpedagogikk fra Universitetet i Oslo, samt utdanning i ledelse og coaching fra Handelshøgskolen BI. Han kommer fra stilling som direktør i Human Care, et omsorgsforetak som blant annet leverer tjenester innen barnevern. Han har også arbeidet i Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, PPT i fylke og kommune, med andre ord mye erfaring som kommer til nytte som fagsjef ved Eikholt.

Vi ønsker Thomas lykke til som fagsjef og ser fram til et godt og spennende samarbeid.

Humor i hverdagen

En rik forretningsmann fra Østlandet var på ferie i Nord-Norge og la merke til en fisker som lå og slappet av ved siden av båten sin, mens han pattet på pipa si.

- "Unnskyld meg, men det er fortsatt tidlig, jeg bare lurte på hvorfor du ikke er ute og fisker?" sa mannen.

- "Fordi jeg har gjort dagens fangst", sa fiskeren.

- "Hvorfor går du ikke ut og fanger mer?" spurte den rike mannen.

- "Hva skulle jeg gjort med all den fisken?" spurte fiskeren.

- "Du kunne tjent mer penger", svarte forretningsmannen. "Med de penge-

ne kunne du ha fikset motoren din og gått ut dypere for å fange mer fisk.

Da kunne du tjent nok penger til å kjøpe nylonnett. Det ville gjort det mulig for deg å fange mer fisk og tjene mer penger. Før du viste ordet av det, ville du hatt nok penger til å eie to båter, kanskje til og med en hel flåte med båter. Da ville du blitt like rik som meg."

- "Hva skulle jeg gjort da?" spurte fiskeren.

- "Da kunne du virkelig nyte livet", svarte den rike mannen.

Fiskeren smilte og sa, – "Og hva tror du det er jeg gjør akkurat nå?"

Oslo, Akershus og Østfolds høsttur til Raufoss

Av John Arne Thorstensen

Siste fredag i august reiste vi med togget på Gjøvikbanen til Raufoss. Togturen gikk over Hadeland med skog, jordbruksbygder og innsjøer.

Etter Jaren var det stigning opp til fjellbygda Eina med fin utsikt ca 400 moh. Så gikk det nedover Toten til Raufoss. Mange tok en fin spasertur gjennom parken til gjestegården. På kvelden ble det servert middag og dessert som var nydelig.

Lørdag reiste vi 5 mil nordover til bygda Dokka hvor sola speilte seg over Randsfjorden og som ble ledet an av trioen John Arne, Sissel og Inger Kristin. Med dresin tråkket vi 21 stykker ut fra Dokka stasjon med 2 som tråkket og 1 sporskifter på trebenken.

Dresin er et fremkomstmiddel som går på jernbaneskinner.

Nesten alle var førstereis på dresin så vi brukte en del tid på informasjon og finne ut av det praktiske, men sammen hjalp vi hverandre. Kanskje litt vel dristig å ha håp om endestasjon Hov 24 km en vei. Men som en velbrukt regel sier "vend i tide", så det ble 20 km tur/ retur Sagvika bade-plass hvor vi spiste vår medbrakte lunsj. Underveis ble det noen avsporinger, så fikk en også studert noen av de ca 10 infotavlene vi passerte.

Takk til alle 21 inkludert de sporty tegnspråktolkene for en fantastisk tur på Valdresbanen hvor siste passasjertog gikk nyttårsaften 1988.

Ut i fra tilbakemeldinger vi fikk etter turen var det mange sanseopplevelser i form av lyder, natur og togfølelsen en får når en sykler på gamle skinner.

Etter å ha levert hjelmer og utstyr tilbake på Dokka tok vi buss tilbake til Raufoss. Utover kvelden ble det middag og en hyggelig kveld. Søndag var alle uthvilte til en lang frokost med prat om gårsdagens dresintur og alle hadde positive inntrykk.

Mange vil sykle dresin igjen neste år men på veien hjem overlot vi styringen til lokføreren på en av de nye flotte Flirt togene som nå trafikkerer Gjøvikbanen.

Alle bilder: Inger Kristin Hauge

Harald Vik 75 år

Med tillatelse fra Harald har jeg tatt med noe fra facebook siden der han spesielt takker for bidrag til et prosjekt han brenner for. Harald Vik har et stort hjerte for syns- og hørselshemmede barn i Burma.

Etter jubileumsfesten i storstua på Eikholt har Harald vært i USA og besøkt slekt og venner. Han har blant annet holdt foredrag på skoler, løpt og syklet i 3 stater. Han har også gjennomført et 10 km langt løp i Oslo Maraton. Det er ikke snakk om å hvile på laurbærene for den godeste Harald Vik. New York Marathon i november er neste mål.

Vi gratulerer jubilaranten med 75 årsdagen som var den 28. juli.
Red.

Kjære venner og familie.

Tusen takk til alle som bidro til en fantastisk feiring av min 75-årsdag. Jeg er overveldet over at så mange av mine venner dukket opp. Noen av de som kom hadde jeg ikke møtt på over 40 år.

Denne dagen ble meget spesiell og minnerik for meg. Gamle minner dukket opp og minnet meg på hvor heldig jeg har vært som har hatt og har så gode venner.

Tusen takk for alle gavene og bidragene til mitt lille prosjekt for syns- og hørselshemmede barn i Burma. Prosjektet er ikke stort, men jeg er sikker på at det kommer til å glede mange.

Nå forbereder jeg min neste reise. 28

august reiser jeg til Minneapolis i Minnesota. Jeg skal sykle i 3 stater. Minnesota, Sør-Dakota og Nord-Dakota. Underveis skal jeg holde foredrag på to skoler.

Det kommer til å skje endel andre spennende ting også, men dette skriver jeg om underveis.

Harald

Stavanger Marathon 2018

MARATON I STAVANGER 2018

Av Arne Olav Løvik

Jeg deltok i Stavanger Marathon den 25. august 2018.

Jeg hadde forventninger om å komme under 4.30.00.

Men jeg fullførte på 4.43.06. Det er jeg fornøyd med. Det betyr at jeg pr. i dag har fullført alle 87 maratonkonkurranser jeg har stilt opp i. Jeg er blitt 66 år gammel. Alderdommen merkes.

Jeg representerte Achilles Norway i maratonløpet i går.

Terese Glosli Brynhildsen var tolk og ledsager for meg under løpet. Det er på grunn av at jeg har Ushers syndrom type 1. Jeg er døv og sterkt synshemmet, og med store balanseproblemer i tillegg.

Hun syklet og ledsaget meg mens jeg løp.

Der gjorde hun en god jobb, både med tolkingen og ledsagingen.

Også Aud Kristin Røstad gjorde det godt for meg med både henting og andre ting.

Min neste konkurranse blir New York City Marathon i november. A-planen min der er å slå tiden til Elin Stavnes. Hun slo meg der i fjor med ca. 5 minutter. Da brukte hun ca. 4.44.30. Men det blir tøffere for meg å slå henne nå. Hun har i forskjellige idrettskonkurranser i år vist at hun er sterkere og raskere enn i fjor.

Men jeg skal selvfølgelig ikke gi opp, men gi henne hard kamp.

Elin har Usher syndrom type 2 (tunghørt og sterkt synshemmet).

Hun er rundt 40 år. Min B-plan i New York City Marathon er å komme i mål

under 5 timer.

Min første maratonkonkurranse var i 1979.

Det betyr at jeg runder 40 års jubileum som maratonløper i neste år. Det var i 1984 i Stavanger Marathon jeg løp min aller beste tid med tiden 2.34.03. Det var en av de verdensrekordene for funksjonshemmede jeg har satt.

Det blir i Stavanger Marathon neste år jeg vil feire 40 års jubileet.

Jeg har gode minner med Stavanger Marathon. Det beste var verdensrekorden i 1984. Jeg ble også bestemann uansett klasse i konkurranse med ikke-funksjonshemmede i Stavanger Marathon 1989.

Jeg har fått god service fra arrangørene i Stavanger Marathon gjennom mange år, og det er jeg takknemlig for.

Arne Olav Løvik

Grete (62) er blind, døv og elsker fotball på Tv

Publisert av Romerikes Blad.
Av Caroline Bjerkland.

Mange søknader om personlig assistent avslås i dag.

Døvblinde Grete (62) fikk et nytt liv med Gerd som assistent.

Men når det kommer spørsmål om fotball må hun greie seg selv.

– Du må ikke engang nevne Liverpool. Her går det i Manchester United for alle pengene. Og laget er så klart Viking, stråler Grete Røraas og strekker armene i været.

Fra sofaen hjemme i Gan i Fet har hun fulgt ivrig med på Fotball-VM de siste ukene. Gerd Aschim rister oppgitt på hodet med et smil.

– Det er Grete som er fotballeksperten av oss. I løpet av disse tre åra har jeg lært mye om fotball enten jeg vil eller ikke, ler hun.

Pekefingeren i været betyr: MÅL

Aschim ble ansatt som såkalt brukerstyrt personlig assistent (BPA) i 2015.

Det gjorde en stor endring i Røraas`liv. Fra å sitte mye hjemme er den livsglade 62-åringen stadig på farten.

– Jeg skulle til fysioterapeut forrige uke, men måtte utsette timen ett kvarter for å få med meg en viktig fotballkamp, bryter Grete inn.

Gerd Aschim har mer enn nok med å følge tempoet til 62-åringen. Grete har mye på hjertet, ikke minst når det gjelder fotball.

– Jeg pleier å si at folk ofte prater i munnen på hverandre. Vi prater derimot i hendene på hverandre. Grete er ei dame med masse glede, fart og ønsker. Jeg sa fra da jeg ble spurt om jobben som personlig assistent at jeg ikke var interessert i noen som satt og hang med hodet. Grete startet samtalen nesten før jeg var kommet inn døra. Det var kjemi med en gang, smiler Aschim.

Hun har tidligere erfaring som støttekontakt. Med Grete har hun måttet lære seg å kommunisere på en helt ny måte.

– Jeg kunne ikke tegnspråk da jeg begynte å jobbe med Grete. I tillegg snakker vi tohånds tegnspråk fordi Grete både er døv og blind. Det vil si at Grete holder meg i hendene mens jeg snakker tegnspråk, og dermed føler hva jeg sier, forklarer Gerd Aschim.

– Det er flere ganger folk misforstår og tror vi krangler. Da må vi forklare at jeg er døv og blind, og at dette er måten vi snakker på legger Grete til. Grete Røraas er opprinnelig fra Eger-

sund. Hun ble født med både syn og hørsel. Hørselen ble imidlertid borte etter at hørselsnerven ble ødelagt i forbindelse med feilbehandling av en ørebetennelse som barn. Synet ble gradvis borte etter at Røraas fikk påvist grå stær i 2007. I 2012 var synet helt borte. Men som barn var hun fotballspiller på Viking-laget som fortsatt er en stor del av livet hennes.

– For 20 år siden møtte hun samboeren Ove Kristiansen fra Fet. Ove har også levd store deler av livet som døv, men høreapparatet CI, som er et implantat, gjør at han nå kan høre litt. – Det var på et foreningsmøte for døde at jeg møtte Grete. Eller lettere sagt hørte latteren hennes. Jeg brukte ett år på å finne ut hvem som eide den latteren, sier han.

I dag har de to fotballen som felles interesse. Grete som vikingsupporter og Ove som LSK-fan. Når det er kamp på tv tolker Ove ved hjelp av tegnspråk.

– Ove er så flink til oversette det som skjer i kampene, understreker Grete. Og selv om hun ikke kan se, faller blikket bort på Ove. Et takknemlig klart blikk fullt av kjærlighet.

– Det hender at vi blir litt uvenner iblant også da, bryter Ove inn.

– Sånn blir det når to fotballgærninger ikke heier på samme lag. Men vi håper begge at England skal gjøre det bra i VM.

I dag kan Grete gjøre seg forstått med noe språk, og kan også høre enkelte tydelige lyder ved hjelp av CI-implantatet hun har fått operert inn. Det hjelper hjernen til å oppfatte lyder. Hun leser aviser, sender meldinger og er på Facebook ved hjelp av en elektronisk leselist.

– Jeg har levd som døv store deler av livet. Men jeg var tidlig opptatt av å få meg en utdanning. Jeg er utdannet

snekker, og har ellers jobbet på husstrykkeriet i Oljedirektoratet i Stavanger i åtte år, forklarer hun. Da synet gradvis ble dårligere ble hun uføretrygdet.

Ove er delvis døv og Grete er både døv og blind. Ved å ta på hendene til Ove mens han kommenterer VM på tegnspråk, kan Grete følge kampene minutt for minutt

Så skifter hun raskt tema.

– Dere må se på tatoveringen min da, sier hun plutselig, og drar opp ermet på fotballdrakta.

– Det var en gave jeg fikk. Jeg har tatovert «Viking» og en ørn. Ørner er vakre dyr, smiler Grete.

I fjor fikk Fylkesmannen i Oslo og Akershus inn 50 klager som følge av avslag fra kommunen på søknad om BPA.

Aschim mener BPA bør stå høyt på kommunenes prioriteringsliste.

– Grete har ikke hatt noen til å snakke for seg før jeg kom inn i bildet. Det er derfor mye hun har gått glipp av. Vi har kjempet noen kamper med kommunen. De har etter hvert forstått behovene, forklarer Aschim.

– Det er ikke slik at man slutter å være blind og døv når klokka blir 16.00. Nå er vi oppe i 46 timers uke med to tilkallingsvikarer i tillegg. Grete har trengt svært mye hjelp med papirmølla som følger med når man er i det offentlige systemet. Tidligere hadde hun kun tolk som fulgte henne. Nå som jeg har fått flere timer til å følge Grete har vi blant annet kommet i gang med elektronisk leselist som gjør at Grete kan motta og sende SMS og mail uten at andre behøver å lese for henne.

– Du kan jo tenkte deg selv hvor mye mer selvstendig Grete kan leve med denne. Det ligger mange timer med trening bak en slik selvstendighet. Og det er ikke en jobb en døvblind greier alene. Å få en assistent (BPA) har vært helt nødvendig, understreker Gerd Aschim.

Grete Røraas forteller at livet er blitt et helt annet etter at Gerd kom på plass.

– Nå føler jeg meg trygg, og jeg kommer meg rundt på møter og på besøk til familie. Det er ikke slik at man bruker dagen til å gå på kafé selv om man har assistent. Hva skal jeg på kafé å gjøre som både er døv og blind? humrer Røraas.

– Vi velger heller å bruke tiden på å følge opp saksbehandlingen på mine saker i Nav, eller å ha det hyggelig hjemme. Vi går på møter, og er på ferieturer. Denne uka var vi i Lillestrøm og så på bilparaden i forbindelse med 4. juli, stråler Grete.

Og så har de også tatt turen «hjem» til Egersund ved flere anledninger.

– Jeg må være den eneste personen i verden som har kjørt til Egersund med døvblind kartleser, skyter Aschim inn.

– Grete kan kjenne igjen lyden av å kjøre gjennom tunneler, så hun visste hvor vi var da vi nærmet oss Eger-

sund. Jeg kjørte uten gps, og da den siste rundkjøringen var gjort om til vanlig kryss skjønte ikke jeg at vi skulle kjøre til høyre. Da begynte Grete å peke og veive, ler Aschim.

– Hva har det gjort med deg å jobbe så tett opp mot Grete?

– Mannen min sier jeg klager mindre nå enn før. Jeg har nok fått et nytt syn på livet. Er det en dårlig dag og Grete møter meg i døra blid og fornøyd, så forstår jeg at jeg har lite å klage over. Å få oppleve å gjøre en så stor forskjell i noens liv betyr mye, sier Gerd.

Lenger kommer hun ikke før jubelen bryter løs inne fra stua.

– Det ble visst mål, forklarer Gerd.

– Fulltreffer.

Innvilget 15 BPA-søknader

Rådmann i Fet kommune Lars Uglem, sier BPA har vært en satsing i Fet de siste årene.

– Aller først er det gledelig at dette fungerer så bra for denne innbyggeren vi hører om her. Ordningen skal sørge for at brukeren skal kunne leve et så aktiv og selvstendig liv som mulig, sier han.

Uglem legger til at saksbehandlerne på kommunens tildelingskontor har stort fokus på brukerens behov, og forsøker i stor grad og ivareta brukermedvirkning,

Siden 2015 har 15 søknader på BPA blitt innvilget, og to søknader er blitt avslått i Fet kommune.

– Vi har etter det jeg vet ingen klager på vår BPA-ordning som har gått til Fylkesmannen, sier Lars Uglem.

De fant veien ut av det totale mørket.

Del 3. Ragnhild Kåtas historie

Ola Bjørlo Strande, NRK.NO

Æres den som æres bør

Petra Heiberg jobbet ved Hamar Døveskole fra 1892. I likhet med sin læreremester Elias Hofgaard jobbet hun mye med både Ragnhild Kåta og andre døvblinde elever ved skolen, helt til den ble nedlagt i 1936.

Da hadde Helen Keller blitt verdenskjent som både taler, skribent og forfatter. Men at amerikanerne tok æren for den såkalte Tadoma-metoden som gjorde at døvblinde Helen Keller hadde lært seg å snakke, falt Heiberg tungt for brystet. I en artikkel i tidskriftet "De Døves Vel" fra 1936 tordnet hun løs mot påstandene fra USA under tittelen "Æres den som æres bør".

"Nu kommer forstanderen av Perkins skole i USA med radioforedrag og forteller at metoden er splinter ny og som vi må forstå er amerikansk. Visstnok er Hofgaard for lengst i sin grav, men hans elev, Ragnhild Kåta, lever og kan bevise hans metode for hvem som helst. Jeg synes at Perkins skolen ikke hadde tapt noe om forstanderen ærlig og redelig hadde sagt at denne splinter nye metode er praktisert i 50 år ved Hamar skole for døve".

Mer kjærlighet enn berømmelse

– Elias Hofgaard og Petra Heiberg var nok mer opptatt av å gi nestekjærlighet til mennesker med utfordringer enn å høste ære og berømmelse for det, mener Per-Øivind Sandberg. Han mener Helen Kellers store fortje-

neste er at hun var et utadvendt og kjent menneske, og at hun gjorde mye for de døvblindes sak.

– Noen kunne kanskje ønske at de hadde klart å gjøre noe tilsvarende i Hamar på den tida, men det var vel litt andre ressurser i USA enn det var her, vil jeg tro, sier Sandberg

Siste år i Hamar

Etter å ha bodd hos sin søster på Raufoss i flere år, flyttet Ragnhild Kåta tilbake til Hamar i 1937. Da hadde De Døves Vel kjøpt en eiendom idyllisk plassert langs Mjøsa. Kåta levde godt her til hun døde av bronkitt i 1947, 73 år gammel.

Selv uten å se eller høre klarte Kåta å forsørge seg selv. Hun strikket mye, spesielt fingervanter, som hun hadde mange bestillinger på.

I hele sitt liv var Kåta dypt troende. En gang da livet nærmet seg slutten skal en gjest ha spurt Ragnhild om hva hun tenkte på når hun var alene:

"Jeg tenker på Gud. Jeg ber om at jeg må få komme til himmelen, og at jeg der må få se og høre".

Kilder:

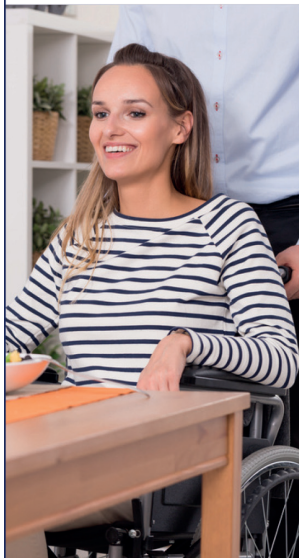
Per-Øivind Sandberg: Historien om De Døves Vel

Ragnvald Hammer: Ragnhild Kåta – et sant eventyr

ER BRUKERSTYRT PERSONLIG ASSISTANSE (BPA) INTERESSANT FOR DEG?

Ta kontakt med en av HAV's rådgivere i dag!

HAV BPA

Vi vil gi den enkelte tjenestemottaker en god og meningsfull hverdag. Alt vårt arbeid er basert på vår visjon om å skape en lettere hverdag med BPA. Vi legger stor vekt på at den enkelte tjenestemottaker selv bestemmer hvordan dagen skal være. Vi vet verdien av gode relasjoner til tjenestemottaker, ansatte og oppdragsgiver, som totalt sett gir deg ett bedre tilbud.

HAV AKTIV

Hav Aktiv er for deg som ønsker å være mer i aktivitet. Alt fra sit-ski, ski pigging, basket, sykling etc. Vi gir veiledning ift. til aktivitet og opplæring.

HAV FUNKSJONSASSISTANSE

Ordningen med funksjonsassistent er et nytt brukerstyrt virkemiddel for funksjonshemmede arbeidstakere. Nødvendig assistanse skal sørge for at du kan få eller beholde ordinært arbeid.

Bygdøy allé 23 • 0262 Oslo • Tlf. 45 22 22 88 • E-post: hav@havas.no • www.havas.no

DINE HJELPEMIDLER

HØR MED OSS OM FORDELSAVTALER OG SERVICE-AVTALER

ATTO by Movinglife

Den perfekte scooteren på ferie, shopping eller andre tur-aktiviteter. Kom deg ut med ATTO og nyt dagene.

RAIZER by Liftup

En ny patentert løftestol som er en rask, sikker og mobil løsning når en person har falt og trenger hjelp til å komme seg opp igjen.

GATSBY by Vintage mobility

Scooter med personlig preg og egen sjarmerende stil, Sveitsisk kvalitet som går inntil 5 mil, toppfart er 9,9 km.

Bygdøy allé 23 • 0262 Oslo • Tlf. 45 21 21 52 • E-post: post@dinehjelpemidler.no • www.dinehjelpemidler.no

 Kiwi Bogstad Ankerveien 117 0766 OSLO Tlf. 22 51 99 89	Ullensaker kino Furusethgata 12 2050 JESSHEIM Tlf. 66 10 81 96	 Joker Bulandet 6987 BULANDET Tlf. 57 73 21 44	 Kiwi Hovinveien Hovinveien 45 0576 OSLO Tlf. 22 71 45 01	Friis Arkitekter AS Sentrum 11 3630 RØDBERG Tlf. 32 74 15 94 - www.friisarkitekter.no	 Kiwi Bølevægen Bølevægen 12 3724 SKIEN Tlf. 35 59 30 74
REMA 1000 Rema 1000 Lierstranda Lierstranda 93, 3414 LIERSTRANDA Tlf. 32 84 94 90	 interoptik Evensen & Rønning Dronningens gate 14, 1530 Moss Telefon: 69 25 19 97			Sola Optikk AS Solakrossvegen 26 4050 SOLA Tlf. 51 69 58 90 - www.solaoptikk.no	
Optiker Ramstad AS Interoptik Sortland Torgg. 21, 8400 SORTLAND Tlf. 76 12 21 62	 RØYKEN kommune Grønn, nær og levende Katrineåsen 20, 3440 RØYKEN Tlf. 31 29 60 00 - www.royken.kommune.no			 Specsavers Optikk Hønefoss Kong Rings gate 1, 3510 HØNEFOSS Tlf. 32 12 21 85	
Ål folkehøyskole og kurscenter for døve Bakketeigen 51, 3570 ÅL Tlf. 32 08 26 00 - www.al.fhs.no	Guri Kunna videregående skole Skolegata 14, 7240 HITRA Tlf. 74 17 43 00 - www.gurikunna.vgs.no			 coop prix Braveien Halden 7-23 (8-20)	
 Karl Botolfsen VVS AS Fygleveien 53, 8370 LEKNES Tlf. 76 08 05 50 - www.vb.no	Hetland videregående skole Breidablikkv. 16, 4017 STAVANGER Tlf. 51 92 14 00 - www.hetland.vgs.no			 Hamar kommune Vangsv 51 2317 HAMAR Tlf. 62 56 30 00 hamar.kommune.no	
 BEMA BILDELER & UTSTYR BEMA AS www.bema.no	 HØREAPPARATETS ENERGISENTER Bregnev 3, 8680 TROFORS Tlf. 484 68 168 m.m. kl. 10-14 post@energisentret.no - www.energisentret.no <i>Batteri og produkter til høreapparat</i>			 MAXIFLIS FLISLEGGING & BADRENOVERING Vi er et firma som har spesialisert oss på totallesning på bad. Vi skaffer, rørlegger, elektriker, snekker, flislegger, og tar oss av koordineringen av disse. Ta gjerne kontakt for en uforpliktende befaring. Tlf: 920 32 224 E-post: tor-erik@maxiflis.no	
REMA 1000 Rema 1000 Åskollen Tverrliggeren 4, 3038 DRAMMEN Tlf. 32 81 80 00	 Signo Vivo <i>En virksomhet i Stiftelsen Signo</i> Sentrumsbygget, 3140 ANDEBU Tlf. 33 43 88 00 - www.signo.no			 RAGN SELLS En del av kretsløpet Skedsmogata 3 A 2000LILLESTRØM Tlf. 22 80 08 00 www.ragnsells.no	
 Hammerfest Taxihus AS Storgata 2, 9600 HAMMERFEST Tlf. 78 41 12 34 Busser tilpasset rullestolbrukere! Utstyr i våre busser: Sotete ruter, Radio/stereoanlegg, Air-vondition, Luksusstoler, Tilhengerfeste og stor tilhenger. Kontakt oss: 78 41 12 34 eller mail: post@hammerfesttaxi.no			 Statens vegvesen Region sør 4808 ARENDAL Tlf. 22 07 30 00 firmapost-sor@vegvesen.no		

BPA i Aleris – frihet til å leve *ditt* liv!

I Aleris har vi mer enn 10 års erfaring med alle aspekter av BPA-ordningen. Vi skreddersyr løsninger som er tilpasset deg, og kan gi veiledning på telefon 24 timer i døgnet, 365 dager i året. Du får god opplæring i det å være arbeidsleder, og møter en fleksibel og serviceinnstilt BPA-leverandør som støtter deg hele veien.

Velkommen til en hyggelig BPA-prat med oss!
bpa@aleris.no • 974 80 800
aleris.no/bpa

Returadresse:

LSHDB (Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde, Skippergata 33, 0154 Oslo

LSHDB-sentralstyre 2016 - 2018

<i>Forbundsleder:</i>	<i>Åshild Johansen</i>
<i>Nestleder:</i>	<i>Kari Kristine Engan</i>
<i>Styremedlemmer:</i>	<i>Bibbi Hagerupsen</i>
	<i>Hege Beathe Dahlen</i>
	<i>John Sandell</i>
<i>Varamedlemmer:</i>	<i>Odd Paulsen</i>
	<i>Sissel H. Markhus</i>

LSHDBs hjemmeside: www.lshdb.no (stadig oppdatert)